

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO
NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW

2. Czas powstania

Pierwsza wzmianka w XIII r., przebud. XVIII w.,
XIX w., XX w.

3. Miejscowość

BRUNÓW
(d. BRAUNAU)

9. Materiały graficzne

Mapa Brunowa w skali 1:14 000

4. Adres (ulica, nr posesji)

Wieś położona w połowie drogi pomiędzy Lubinem
a Chocianowem, na północ od drogi wojewódzkiej
nr 335.

Zakres ochrony układu wyznaczony na mapie
będącej załącznikiem do karty.

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat polkowicki

Gmina Chocianów

6. Współrzędne geograficzne

51°23'48.3"N 16°04'06.5"E

7. Użytkowanie obecne

8. Stan zachowania

Dobry

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Zagrożenia w postaci:

- gwałtowna rozbudowa wsi;
- brak kontroli nad zakresem rozbudowy;
- dalsze rozbiórki budynków historycznych;
- odkrywkowej eksploatacji złóż miedzi

powodujące zatarcie historycznego układu.

Postuluje się:

- zachowanie ulicowego układu wsi;
- zachowanie układu zabudowy w historycznych układach zagród;
- zachowanie historycznych ciągów komunikacyjnych;
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali, bryły i jej formy architektonicznej;
- zagospodarowanie nieużytkowanych budynków;
- zachowanie istniejących brukowanych nawierzchni wewnątrz zagród, chodników, placów;
- nasadzenia tradycyjnej zieleni, np. kasztanowców, lip;
- występowanie o wydanie zaleceń ws. prac budowlanych, tj. nadbudowy, odbudowy, przebudowy, budowy i rozbiórki budynków na terenie układu ruralistycznego z właściwym konserwatorem zabytków.
- wprowadzanie nowej zabudowy w miejsce nieistniejącej obecnie;
- wykonywanie nowej zabudowy z użyciem tradycyjnych materiałów budowlanych.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

*Niezwolono do modyfikacji ewidencji zabytków
zamieszkałym z dnia 12.06.2015
L.N. 5133.4.2015 Hth*

Załączniki: 3

1. Historia układu + bibliografia
2. Mapa z zaznaczonymi granicami ochrony układu 1:10 000 + mapa historyczna
3. Mapa (Preußische Urmeßtischblätter) + Meßtischblatt

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Anna Proszak-Zientemir
12.06.2015

1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	CHOCIANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		
		UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	HISTORIA MIEJSCOWOŚCI

Historia zabytku:

Wieś położona jest na zachód od Lubina, na Równinie Przemkowskiej, przy granicy z Wysoczyzną Lubińską. Przez część wsi przechodzi grzbiet działu wód zlewni Szprotawy i Zimnicy.

Wieś notowana już w XIII w. Posiada proveniencję wczesnośredniowieczną, na co wskazują resztki grodu. We wsi znajdował się kościół pochodzący najprawdopodobniej z XIV w., na miejscu którego stoi dzisiaj świątynia katolicka, d. zbór ewangelicki. Przy kościele założono cmentarz, obecnie zamknięty. Na mapie z Atlasu Śląska z 1750 r. Brunów był wsią podłużną położoną na osi północ-południe. Zabudowa skoncentrowana była wokół głównej ulicy, dawnym trakcie Szklary Górne-Ogrodzisko. W XVIII w. Brunów składał się z dwóch części – Górnego i Dolnego Brunowa skupionych wokół dwóch folwarków. Dolny Brunów znajdował się na zupełnej północy zabudowań i jego centrum stanowił zespół dworsko-folwarczny należący wcześniej do rodziny von Rothkirch. Górny Brunów na późniejszych mapach był oznaczany jako browar i znajdował się na rozwidleniu głównej drogi i traktu prowadzącego do Szklar Dolnych. Ponadto, w 1750 r. we wsi znajdowały się dwa wiatraki, jeden po drugiej stronie drogi od kościoła, a drugi na południu wsi. Te dwa wiatraki widniały też na mapie Davida Gilly'ego z 1802 r. W 1789 r. Zimmermann wyliczył 3 folwarki we wsi, 1 siedzibę szlachecką, szkołę, browar i karczmę. Wieś była uważana za atrakcyjną, przez wzgląd na położenie wśród jezior i lasów. W 1845 r. Knie wymienił jeszcze Brunów Środkowy. We wsi działała szkoła ewangelicka, dwa wiatraki, 14 rzemieślników, 12 handlarzy i hodowle merynosów. Parafia posiadała swoje dobra, pobierała dziesięcinę i drewno. Do Brunowa należał także *Sperlingsmühle*, młyn wodny znajdujący się przy szlaku z Lubania. Prawdopodobnie trzecim folwarkiem zostały dobra położone na południowym skraju wsi, opisane jako Gut na Meßtschblacie. Meßtschblatt z 1889 r. ukazał układ ruralistyczny Brunowa w stanie, który prawie całkowicie zachował się do dzisiaj, z dolnym folwarkiem niedaleko szosy Trzebnice-Krzeczyn Mały, kościołem w środkowej części wsi, sporym, zabudowanym placem nad kościołem (d. folwark górny, browar), oraz folwarkiem dolnym z ogromnym parkiem od strony wsi. Pod koniec XIX w. na zachód od kościoła założono drugi cmentarz, obecnie zlikwidowany. Po II wojnie światowej tereny dolnego folwarku przejął Skarb Państwa i założył Państwowe Gospodarstwo Rolne, rozbudowując je po drugiej stronie szosy. Pałac został rozebrany po 1962 r. Obecnie po PGR-ze zostały tylko ruiny, a zabudowania dawnego folwarku są przeznaczone do rozbiórki. Wieś rozwija się nadal wzdłuż głównej drogi, nie wpływając negatywnie na historyczny układ ruralistyczny.

Układ wsi – łańcuchówka. Niewykluczone też, iż pierwotnie była to owalnica skoncentrowana wokół nawsia, która następnie rozrosła się na północ, w stronę folwarku. Zabudowa zabytkowa na terenie całej wsi, mieszana – głównie szczytowa. Zabudowa historyczna głównie z 2 połowy XIX w. i początku XX w., w bezpośrednim sąsiedztwie drogi. Większe gospodarstwa założone na planie czworoboku lub podkowy, mniejsze w kształcie litery „L”. Budynki mieszkalne ceglane, przeważnie na planie wydłużonego prostokąta, parterowe z mieszkalnymi poddaszami, kryte dwuspadowym dachem z dachówki ceramicznej.

1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	6. Zawartość załącznika BIBLIOGRAFIA
2. Gmina	CHOCIANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Opinia wartościująca:

Wartość naukowa: źródło badań do rozwojów i przekształcania się wsi na Dolnym Śląsku od średniowiecza po XIX w.;

Wartość historyczna: jako wsi o proveniencji średniowiecznej; historyczna XIX-wieczna zabudowa wsi

Wartość artystyczna: wyraża się głównie w zabytkach wyższej rangi: kościoły. Wartość artystyczną podbija jednolitość zachowanej historycznej zabudowy wiejskiej, podział otworów okiennych w elewacjach (charakterystyczne małe okienka w elewacjach szczytowych), zachowanie budynków ze szczytami z pruskiego muru, historyczna czerwona dachówka ceramiczna kryjąca dwuspadowe dachy o dużym kącie nachylenia, zachowane historyczne ceglane oraz kamienno-ceglane budynki gospodarcze.

Literatura i opracowania:

Łaba Bogna, Gandziarski Mirosław, *Studium historyczno-urbanistyczne wsi Brunów. Plan kompleksowej przebudowy wsi Brunów, gm. Chocianów, woj. Legnickie*, 1994

Źródła historyczne:

Zimmermann, Friedrich Albert, *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*. 8. Bd., Brzeg 1789, s. 226;

Knie, Johann Georg, *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien: nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw.* - 2. verm. u. verb. Aufl., Wrocław, 1845, s. 55.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

[Podpis] 12.08.2015

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 2a

1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	6. Zawartość załącznika MAPA Z WYTYCZONYMI GRANICAMI HISTORYCZNEGO UKŁADU RURALISTYCZNEGO
2. Gmina	CHOCIANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

12.06.2015

2. Gmina	CHOCIANÓW	UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	MAPA Z WYTYCZONYMI GRANICAMI HISTORYCZNEGO UKŁADU RURALISTYCZNEGO
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

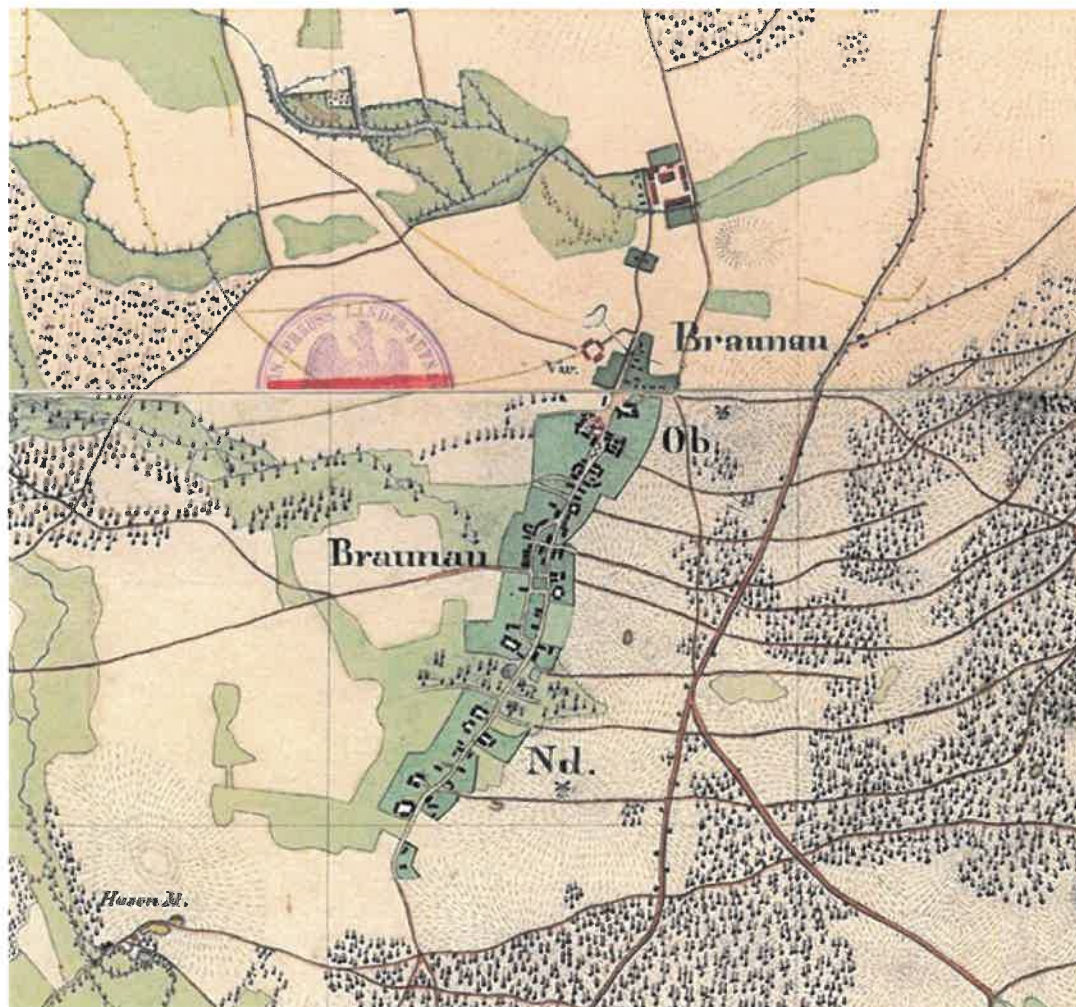
1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	CHOCIANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		
		UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	MAPA ARCHIWALNA Atlas Śląska

Archiwalna mapa z ok. 1750 r. (Atlas Silesiae id est Ducatus Silesiae generaliter (...))

Opracowanie załącznika:
(data i podpis) *Jan 12.06.2025*

1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	6. Zawartość załącznika MAPA ARCHIWALNA Preußische Urmeßtischblätter: [Schlesien]
2. Gmina	CIECHANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

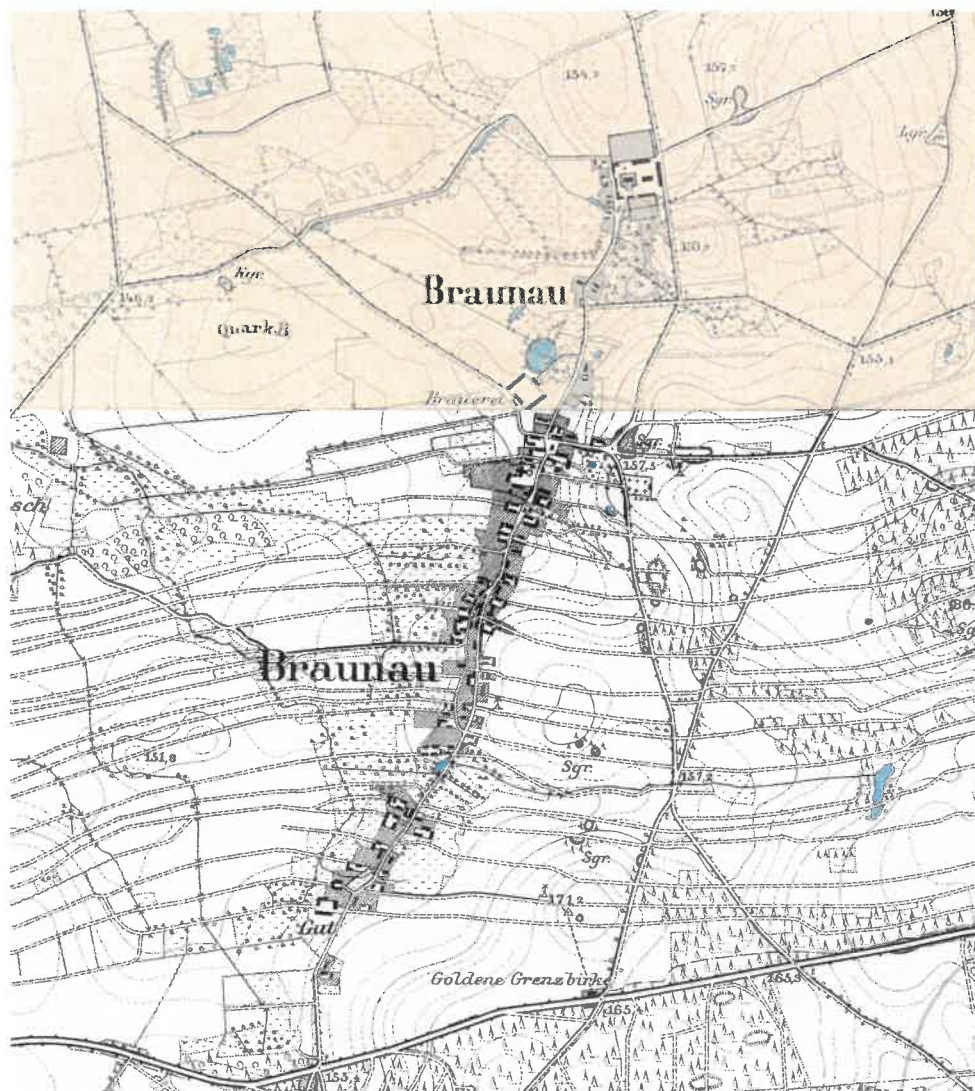

Archiwalna mapa topograficzna z ok. 1824 r. Preußische Urmeßtischblätter: [Schlesien], skala 1:25 000

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 3b

1. Miejscowość	BRUNÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	CHOCIANÓW		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		
		UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BRUNÓW	MAPA ARCHIWALNA MEßTISCHBLATT

Archiwalna mapa topograficzna z 1889 r. (Messtischblatt), skala 1:25 000

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

[Signature] 12.06.2015